

CARMEN MOSIS,
DEUT. XXXII.

VERSIONE ET NOTIS ILLUSTRATUM,

CUJUS PARTEM PRIMAM,

CONS. AMPL. FACULT. PHILOS. ABOËNS.

PUBLICO EXAMINI SUBJICIUNT,

JOHANNES POPPIUS,

PHIL. MAG.

ET

ZACHARIAS CYGNÆUS,

WIBURGENSES.

IN AUDIT. MAJORI DIE VIII MAJI MDCCLXXXIV.

H. A. M. S.

ABOË,

Typis Viduæ Reg. Acad. Typogr. J. C. FRENCKELL.

CARMEN MOSIS

DEUT. XXXII

VERSIONE ET NOTIS ILLUSTRATIONE

EDJUS PABTEM PABTEM

CONS. AMB. FACTO PABTEM PABTEM

PABTEM PABTEM PABTEM

JOHANNES POPPIUS

FRANCOFURTI

ET

ZACHARIAS CYCNEUS

WITTE SENIOR

MDCLXXXIX

M. A. M. S.

1502

Typis Typogr. Reg. Typogr. J. C. Franckii

In illis, quæ nobis servavit Codex Biblicus, Hebraicæ poëseos speciminibus, & sublimitate dictionis & styli magnificentia magnopere se commendat canticum Moïsis, quod fatidicum adpellari sœvit, & Deut. xxxii. exhibetur. Ne autem gratis, soloque nostro, cui diffidendum ingenue fatemur, gustu innixi hoc dixisse videamur, acutissimo Reverendissimi LOWTH, quem arbitrum hac in causâ admittere nemo fortassis recusaverit, iudicio nostram adsertionem suffulciamus. Ita vero ille: *Qui propriam indolem ac genium elocutionis poëticæ apud Hebræos penitus perspectam habere velit, hos locos, (hoc scilicet. poëma & reliqua hujus libri capita, sed imprimis quatuor præcedentia, in quibus eadem, ac in hoc carmine tractatur materia,) diligenter inter se conferat; videat quantum interest inter genus illud orationis grande quidem, vehemens, exaggeratum, sed simul ordinatum, fuscum tractumque, & in illo impetu & violentia æquabiliter tamen profluens; & hos poëseos acres, incitatas & vibrantes sententias, sensibus elatas, verbis ardentes, compositione novas, constructione varias; dum vatis animus huc illuc indentidem sese proripit, neque usquam in uno loco situque consistit.* (a) Atque ita sane est, ut quicumque hoc

A

car-

(a) *De Sacr. Poës. Hebr. p. 282. edit. Gætting.*

carmen diligentius examinare voluerit, facile inveniet, quantæ in illo sint sensuum elationes, quam vehementes affectuum impetus, imagines quam splendide, quam audaces, & quam luminosis coloribus depictæ, figurarum quanta vis, dictionis & elocutionis quanta granditas & magnificentia. Fatebitur is omnino, hoc carmen spirare & redolere quiddam tam excelsum tamque cœleste, ut plane divinitus incussum videatur. Si vero sint, qui omnem Orientis poësin, adeoque & ob locorum linguarumque cognationem Sacram illam Hebræorum tantas non mereri putent laudes, sed eam potius horridam & incultam, quam sublimitatis elogio dignam censeant; his forte ab Eruditis, quorum in excutiendo diligentius hoc argumento versata est industria, satis responsum esse arbitramur. Et meminisse profecto hos Censores oporteret, si harum litterarum peritia ipsimet non gaudeant, ex versionibus difficillime iudicium ferri de virtutibus dictionis, quales in originario ipso exemplo, diversissimo ab hodiernis idiomate consignato, occurrunt: *suam videlicet esse omnibus linguis gratiam & proprium quasi colorem: suam porro verborum seriem & collocacionem ac sententiarum juncturam, quas si quis dissolverit, totam continuo distulerit suavitatem, totumque venustatis exstinxerit lumen.* (b) Cum vero præsentis carminis
ea

(b) JONES Poës. Asiat. Comment. p. 3. Londini 1774. Neque nobis adeo contrariatur D: nus DE VOLTAIRE de poësi Orientali hunc in modum differens: *Cependant*

ea & consilii & argumenti ratio Mofi fuerit propofita, ut Divino mandato & impulfu Cap. xxxi. 15 - 21. fata, quæ manerent Ifraëlitas, fortemque, quam experirentur infeliciorem præcineret; fieri aliter non potuit, quam ut ftylum quoque & colores poëfeos propheticæ ftudiofe confectaretur. Præviderat Deus *l. c.* fore, ut, occupata ab illis terra promiffa, tot etfi illos jam ornasset beneficiis, tot periculis & anguftiis eos eripuiffet, fua tamen erga leges Divinas inobedientia inîtum violarent pactum, inque turpiffimum idolorum cultum prolapfi, Dei veri penitus oblivifcerentur. Hinc cum vi fuæ juftitiæ ferre id non poffet; illuftri hoc carmine fignificatum voluit, fe aliquando effecturum, ut pœnas, quas ingratiffima fua defectiõne meruerant, darent certiffimas. Ipfam quod adinet ejus formam & ftucturam; illam apud Reverendiff. LOWHT fuma, qua folet accuratione & concinnitate expreffam invenimus. *Exordium, ait, habet elegans & inprimis magnificum, univerfam difpofitionem & formam rectam, facilem, argumenti naturæ accommodatam, ordine pene hiftorico: incredibilem rerum maximarum varietatem, Dei veritatem & juftitiam, amorem paternum, & propenfiffimas erga populum electum benignitates: hujus contra animum ingratum & rebellem;* tum

A 2

Divi-

ils ont de beaux eclats de lumiere, ils peignent avec la parole; & quoique les figures foient fouvant gigantesques & incoherentes, on y trouve du fublime. L'Art Poëtiq. p. 529.

Divinae indignationis ardorem & gravissimas minas insigni profopopœia expositas, qua nihil extat in lætissimis pœseos thesauris magnificentius: ipsos tamen iracundie æstus misericordia & lenitate identidem temperatos & in promissionibus & consolationibus tandem desinentes (c); quorum unumquodque suis, ubi illuc perventum fuerit, locis ostensum ibimus. Cum vero in Juvenilibus nostris, quas quam exiguæ sint satis novimus, viribus eam collocare non possimus fiduciam, ut materiei granditatem exponendo assequi, tuoque, B. L. desiderio satisfacere nos posse speremus; si tamen veniam temerarii forsan conatus meruisse videamur, erit de quo magnopere nobis gratulabimur.

Vers. I.

הַזֵּינוּ הַשָּׁמַיִם וְתִזְכְּרֵנָה
וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרוּ פִי

Aures præbete cæli, dum loquar,

Et terra audiat verba oris mei.

Continent hæc verba grande & excelsum exordium, in quo Moses, adhibita insigni profopopœia, coelum terramque obtestatur, ut ea, quæ dicturus esset, auribus haurire velint. Quod multis Interpretum visum est, gravissimam hanc obtestationem involvere minas, quibus indicetur, nec terram daturam fru-

fructum, nec cœlum pluviam demissurum ad ulciscendam Israëlitarum contumaciam, id, ut idonea ratione destitutum, missum jam facimus. (d) Qui vero terram & cœlum hoc loco *metonymice*, pro eorum incolis & inhabitatoribus fumendum autumant, a quorum partibus stare etiam videtur CLERICUS in *Comment.*, sententiam quidem illi tuentur majorem præ se ferentem veritatis speciem. Etenim lingua non modo Hebræa, sed & quæ demum cunque alia hanc *metonymicæ* usum patitur; & occurrunt etiam loca, quæ non nisi admissa eadem, explicari possunt. At juxta fateantur necesse est omnes, si hoc quoque loco *metonymice* hæ voces interpretandæ sint, omnem perire vim orationis, & concitatos, quibus animatur poësis, spiritus evanescere. Præterea satis constat Orientalium Vates multo audacius, quam aliarum fere omnium, quas novimus, gentium totam in suas partes vocare rerum naturam, illique vitam & sensum tribuere. (e) Magniloquentiæ igitur Hebrææ affectus ple-

A 3

niffi-

(d) Vide POLI *Synops. Critic.* & CRITIC. SACR. in h. l.

(e) Atque in hac audacissima figura mirifica illa & quasi magica poëseos vis unice elucet; & maxime apud Poëtas Asiaticos, qui eam frequentissime usurpant. Apud eos enim omnia vivunt, omnia animantur. Colloquuntur inter se flores, aves, arbores: - - - vident prata, canunt sylvæ, lætatur cœlum &c. JONES lib. cit. p. 168. conf. LOWTH lib. cit. p. 152.

❖) 6 (❖

nissimæ Specimen potius habeatur, quod testium in-
 star advocentur Divinæ in refractarium populum ju-
 stitiæ. Nec parum huic accedit majestatis, si locum,
 ubi Moses hanc concionem habuerit, nobis repræsentare
 velimus. In vasto enim jam oberrabatur deserto,
 ubi nil, præter cælum terramque, conspiciendum se
 præbebat, quo demum cunque oculos conjiceret. (f)
*Vos, itaque dicit, Vos, o cælum & terra, ab omni parte
 patentes & apertos, justissimam Dei causam acturus
 obtestor.* Parallela huic sunt plura in Codice Biblico
 loca, in quibus vates sacri, justissima commoti indi-
 gnatione, contra ingratum Dei populum hac conte-
 stationis formula suas effundere solent querelas. Sic
 Jel. I. 2. שמעו שמים והאזינו ארץ: *Audite cæli, &
 attende o! terra.* Ibid. cap. xxxiv. I. tota fere rerum
 natura ad percipiendum excitatur: קרבו גוים לשמע
 ולאמים הקשיבו תשמע הארץ ומלאה תכל וכל -
 צאצאיה: *Accedite gentes ad audiendum, & populi ad-
 tendite; audiat terra, & plenitudo ejus; orbis & omnis
 ejus propago.* In exordio Psalmi L. depingitur Deus
 in summa majestate adveniens & advocans השמים
 מעל ואל הארץ לרין עמו: *Cælos ex alto & terram, ut
 judicio contendat cum populo suo.* Et montes etiam col-
 lesque, ut liti, quam quasi intentat Deus populo, in-
 teresse velint, eadem adhibita figura, orat Propheta
 Micha cap. vi. I. 2. קום ריב את ההרים ותשמענה
 הנפשות

(f) J. D. MICHAËLIS Deutsche Uebersetz. des Alt.
 Testam. in h. l.

הנפעות קולך: שמעו הרים את-ריב יהוה להאמתניו
 מוטרו ארץ: *Age, expone montibus litem, & audiant
 colles vocem tuam; audite montes litem Jehovæ, & pe-
 rennia terræ fundamenta.* Non abſimiles ſunt, quæ a-
 pud Poëtas Latinorum occurrunt, cœli terræque in-
 vocations, ut e. g. illud Virgilio *Æneid. Libr. XII.*
v. 176.

Eſto nunc ſol teſtis & hæc mihi terra precanti.

Non igitur eſt, quod dubitemus, quin hic a Moſe,
 poëtam jam agente, eadem plane ſententia poëtico
 colore induta & exornata cenſeatur, ac illa, quam
 grande quidem & vehementer, ſed ſimplici tamen pro-
 ſa oratione expreſſit ſupra cap. xxx. 19. הערתו ככם
 היום את- השמים ואת- הארץ: *Cœlum & terram
 hodie conteſtor in vos,* coll. capp. iv. 26. xxxi. 28. (g)

האזינו, verbum deductum a primitivo אָזַן, *au-
 ris*, in omnibus dialectis obvio, plus aliquid in ſinu
 geſtare videtur, quam verbum שמע, quod ſimpliciter
audiendi habet notionem. Nec forte inepte dixeris
 illud reſpondere phraſibus הקשיב אזנים & הטא אזנים
attendere, aures præbere, ſe quaſi inclinando, aut ut qua
 poſtერიorem Celeberr. SCHULTENS placet, *aurem e-
 mundando,* collato Arab. קשב per ש punctatum ſcri-
 pto, nitidus fuit, emundavit. Promiſcue enim cum his
 ad-

(g) D. ROBERT LOWTH'S *Jesaias*
 neue überſetzt nebst einer Einleitung und chriſtiſchen philo-
 ſophiſchen und erleuternden Anmärckungen, zweyt. Band. p. 9.

adjungitur verbo שמע ad augendam quasi emphasin, adeo ut earum vice fungi videatur. Sic e. g. Jer. XIII. 15. שמעו והאזינו *audite & attendite*, quemadmodum Prov. v. 13. לא שמעתי לא השיתי אזני, *non audivi, nec attendi, vel aurem meam adverti*, & Job. XXXIII. 31. לו הקשב איוב שמע - *ad tunde vel aurem purgatam præbe mihi, Job, & audi*; quamvis hic elliptice adhibitum sit verbum קשב, plene tamen elatam habemus phrasin Jes. XXXII. 3. ואזני שמעום תקשבנה. *& aures præbebunt mundatas, qui audire debent.*

In voce ואדרבה, particulam *vav* per *dum* translulimus; sed poterit tamen eadem quoque ad analogiam linguæ, salva nihilominus scriptoris sententia, omitti, ut factum est in novo specimine Svecanæ versionis: *Akter uppå, J Himlar, jag vil tala*, nec non in versione Germanica, quam nobis exhibuit Ill. J. D. MICHAËLIS, quæ hoc modo habet: *Wäre auf, Ich Himmel, ich will reden*. Varius enim, quem præstat hæc vocula, usus neminem fugere potest, qui vel primoribus, ut ajunt, labris litteras Orientales degustaverit. (h)

Phrasis אמרי פי: *verba oris mei*, pro: *quæ ego jam prolaturus sum, verba mea*, Hebraismum redolet. Frequentes admodum sunt idiotismi, quibus in cæteris inserviunt nomina *humani corporis membra designantia*, quæ, ubi in *statu* fuerint, ut ajunt Grammatici,

(h) Copiose hac de re agitur in GLASSII *Philolog. Sacr.* a JOH. AUG. DATHE. Tom. I. p. 595.

tici, *affixo*, sæpiſſime nil niſi pronominum vice fungi videntur, ut Jef. LV. II. כו יהיה דברי אשר יצא מפי: *ſic erit verbum meum, quod ex ore meo egreditur, h. e. quod loquor.* Ibid. XLV. 23. יצא מפי צדקה, *egreditur ex ore meo veritas, h. e. veritatem loquor,* Ezech. III. 17. ושמעת מפי דבר, *ut audires ab ore meo verbum, pro: quod locutus ſum.* Eadem vero ſine *affixis* poſita, ſi ad verbum reddideris, durum nimis & coactum plerumque ſonant, ideoque rectius omittuntur, ut e. g. Ezr. I. I. דבר יהוה מפי ירמיה: *verbum Jehovæ per Jeremiam.*

Verſ. 2.

יערף כמטר לקחי
 תזל כמל אמרתי
 כשעירום עליו-דשא
 כרכיכים עליו-עשב

*Deſtillabit ut pluvia doctrina mea,
 Descendet roris inſtar ſermo meus;
 Ut procelloſa pluvia ſuper gramen,
 Ut pluvia tenuior ſuper herbam.*

Sequitur jam metaphora a rore & pluviis deducta, quibus ſermonem ſuum aſſimilat Moſes. Crebrius Vates Orientales, quam Europæi comparationibus utuntur & translationibus, quas peculiari ſtudio e rebus inprimis naturalibus depromere ſolent. (i) Licet

B enim

(i) JONES lib. cit. pp. 2. & 141.

enim ex maxima illa, quam præstat tota natura, omnium rerum varietate & copia, omnes in universum poëtæ decerpere satagant suæ orationi lumina & colores; hi tamen ardentiori velut & vividiori imaginandi facultate præditi, similitudines suas ex intimis naturæ penetralibus arcessunt, easque rebus a sensibus remotis tanto ingenio adtemperant, ut non tam loqui aut canere, quam potius res ipsas pingere videantur. Hinc frequentes pluviarum imagines, quarum tanto major est venustas, quanto certius constat, in Oriente accidere, ut *vere* & *æstate*, flante per aliquot dies Euro, agri universi ita adurantur, ut vix quidquam virens supersit, rivi plerique & fontes exsiccentur, ipsaque pæne emori videatur natura. At imbre largo effuso, agri expectatione citius mirum in modum revirescunt, & rivi redeunt, & dulciorem jam aquam fontes fundunt. Major itaque apud illos morientis naturæ tristitia, & reviviscentis luxuries non potuit non & vulgi animos & poëtarum afficere. (k) Jucundissima igitur gaudentis naturæ imitatione ad doctrinas & sententias animos quasi rigantes, fœcundantes & recreantes hac imagine alluditur; cujus & ex Arabum monumentis hæc pauca attulisse sufficiat exempla (l), ut *Harir. Confess.* 2.

לשון קי נלכל ונלל

Rigari cupiebam ab imbre & rore, h. e. doctrinam & sapientiæ præcepta expetebam. Et

(k) LOWTH *lib. cit. p. 115. n. 22.*

(l) Plura cui placuerit videre, adeat SCHULTENS *Comment. in Job. p. 819.*

Et Conf. 16.

אנה ארנה נטק מצאנך ואן אשתמטר צאנך

Hic sane cum dicit, scopum ferit, quumque rogatur pluviam, largum fundit imbrem.

Huc etiam quadrare videtur proverbium in sententiis Arab. Gram. Erpen. subjunctis obvium:

עאלם בלא עמל כשהאנך בלא מטור:

Doctus sine opere, ut nubes est sine pluvia; h. e. doctus, qui non studet prodesse sua eruditione, similis est nubibus, quæ pluviam non demittunt. Forte etiam tanto cum delectu, ut ad hanc referatur translationem, adhibitum est verbum נוזל, quo sæpius in Alcorano utitur Mohammed, ad indicandam hujus libri divinam originem, & optimam, quam in eo contineri jactat, morum doctrinam, ut Sur. II. 3. *ואלרין יומינן במא אנוזל גליר*: *qui credunt in id, quod demissum est (pluviæ instar) ad te, & quod demissum est ante te;* & Sur. XV. 10. *אנא נהן בזלנא אלרקר*: *profecto nos demissimus admonitionem.* Notat enim hoc verbum in origine *pluere, pluviae instar defluere & descendere;* quam ejus propriam vim servari videmus Sur. II. 21. *ואנוזל מן אלשמא מן* & *pluere fecit de caelo aquam.* Sed ut ad Codicem regrediamur Biblicum, aliis quoque, præter hunc nostrum, in locis laudatam imaginem adhibitamprehendimus. Sic Job, Cap. XXIX. 22. 23. *fumam, qua olim gaudebat, facundiam deprædicans, & aviditatem, qua ad sermones suos audiendos concurrere solebant omnes, commemorans, dicit:*

וזחלו כמטר לו *super eos stillavit sermo meus*: ופיהם פערו למלקוש
 & *exspectarunt me tanquam pluvi-*
am, atque os suum diduxerunt ad pluvi-
am serotinam. Huc etiam referendam ducimus comparationem Je-
 saianam Cap. LV. 10. 11. *Nam sicut descendit pluvia, &*
nix de caelo; illucque non revertitur, donec irrigaverit
terram, eamque fecundaverit & fecerit germinare; ut
det semen ferenti & panem comedenti: tale erit verbum,
quod ex ore meo prodit; non ad me revertetur irritum,
quin effecerit, quodcumque volui, & feliciter transegerit,
quod ei mandavi. Quamvis enim non desint, qui gra-
 tiam divinam his coloribus a Propheta depingi putent
 (m); & negare non ausim, rorem & pluvias stylo O-
 rientali ad designandam *summam liberalitatem* transfer-
 ri solere, ut pluribus exemplis, iisque a lingua Ara-
 bica potissimum desumptis, ostendit Celeberr. JONES
 (n): ipse tamen contextus svadere videtur, ut effica-
 ciam & vim verbi Divini, prophetiarumque certissi-
 mum complementum hac adumbrari imagine statua-
 tur. (o) Huic quoque translationi tribuendum videtur,
 quod Prophetæ in Codice Biblioico vocentur *stillatores*
 Ezech. XXI. 2. Mich. II. 6. II.; siquidem eorum erat of-
 ficiium, ut populum docerent, & veritates Divinas animis
 eo-

(m) LOWTH *l. c. p. 242.* CRITIC. SACR. exce-
 pto GROTIUS, qui a cæteris dissentire videtur.

(n) *l. c. p. 131.* unde etiam hanc Jesaiæ metapho-
 ram ad *Divini Numinis infinitam beneficentiam & lar-*
gitionem ipse refert.

(o) JO. AUG. DATH. *Proph. Major.*

eorum instillarent. Hunc scilicet verbi נטף usum proprium esse probant phrasæ Arabicæ נטף אלליל *tota pluit nocte*, נטף אלמא *effudit aquam* & nomen נטפה *aquã puram* significans, a cujus significato non ablu- dit Hebraicum נטפים, Job. xxxvi. 27. de *stillis & guttis*, quas fundunt nubes, adhibitum.

Verbum ערף, licet non nisi sexies, præter hunc locum, occurrat, varios tamen & admodum diversos induit significatus; quorum quidem illum *decollandi, de- cervicandi* habemus Exod. xiii. 13. Deut. xxi. 4. 6. Jes. lxvi. 3., *destruendi, diruendique* Hof. x. 2., siquidem *altaria decollare* haud satis congrue diceretur. Sed Deut. xxxiii. 28. ideam sistit *roris stillantis*, seu ean- dem ac nostro in loco tuetur. Arabicam si consulue- ris dialectum; invenies illud insuper ditatum esse no- tione *cognoscendi & notum faciendi*, quam & frequen- tissime in Arabum monumentis occupat. Non igitur mirum, Interpretes multum se torsisse in conciliandis tot diversis unius vocabuli potestatibus, ad concen- tum facile non redigendis, nisi nomen ערף *cervix, jugulum* ceu *primitivum* adsumatur, unde cæteræ tan- quam ex sua scaturigine, jubente sic usu, dimanarint. (p)

Quodnam pluviae genus vocibus רביבים & שעירים indigitetur, & quomodo fixa utriusque earum notio determinetur, non satis Interpretes inter convenit. Quod prius adtinet nomen, putant sane non pauci, eo

(p) *Dissert. de primitivis Lingu. Hebr. Præf. Ce- leberr. CAROL. AURIVILLIO Upsal. 1779.*

significari tenuiorem pluviam, quæ pilorum instar descendit, habito, ut patet, respectu ad nomen *שער* *pilus*; quibus quoque adsentitur SCHULTZIUS, in suo Lexico vocem *שערים* ut pluralis numeri a singulari *שער* *hirsutus, pilosus* deducens. At quicquid sit, difficilem tamen & nimis coactam hanc esse arbitramur eorum *etymologiæ* rationem; præsertim cum majori facilitate & naturali idearum similitudine ac analogia se commendet alia, qua ad *שער* aut *סער* refertur. Habetur vero utrumque verbum, collato Arab. *شعر* *percussit eum fervidus ventus*, in notione *horrendi, metuen- di*, quin & per *tempestatibus obrui & jactari procellis* commode verti possit, ut *Jes. LIV. II. Jon. I. II. 13. Zach. VII. 14. Job. XXVII. 21.* Hinc etiam nomina *שער, שעה, & סער* *procellas, tempestates, & turbines* significant, ut *Nah. I. 3. Jon. I. 4. Ps. LXXXIII. 16. Job. XXXVIII. I.* Ex his autem frequentissimo usu Biblico firmatis notionibus, facile eruitur, quam nomini *שערים* tribuimus *pluvia cum vehementiori*, ut procellosa tempestate solet, *ventorum impetu cadentis* significatio. Præterea huic nostræ *etymologiæ* multum roboris accedit ex vetustis versionibus, quæ in Polyglottis habentur, ut e. g. ex *LXX* virali, quæ per *αἰετος*, ex *Chald. Par.* quæ per *רוחי טשרא*, *ventos pluvia*, & *Syr.* quæ per *רוחא* *ventos* reddiderunt. Eandem porro assumpsisse videtur *III. JOH. D. MICHAËLIS*, qui in sua Germanica versione *Sturmwetter* habet, cuique fere consona est recentissima *Svecana* per *fuktigt våder* reddens. Sed contra voce *רביבים* tenuiorem plu-

pluviam, guttis densis, sed placide tamen stillantibus descendentem indigitari vero simillimum est. Verbi enim כרכ propriam vim in idea *spisse compactionis & soliditatis* sitam esse in suis *Commentariis* ad oculum docet SCHULTENS, ad Arabicam dialectum confugiens; quam si quoque Prov. xi. 14. xv. 22. xxiv. 6. adaptaveris, emerget sensus non modo facilis & perspicuus, sed & sapientissimorum quorumvis testimonio firmatus. Eundem hujus vocabuli sensum adoptarunt Veterum plurimi, quos illud & hoc loco & alibi per *stillas & guttas* interpretatos constat. Neque omni ratione destituta est observatio Clerici, qua monet, ipsam rei naturam hunc requirere utriusque nominis sensum; siquidem experientia testetur, vehementiorem illum, qui vi tempestatum & turbine ventorum ruit, imbrem, grandioribus herbis non modo non conducere, verum &, violentia sua universa diluente, in humum eas proffernere, & corruptioni tradere; cum contra idem ad restinguendam nascentis herbulæ sitim aptior esse videatur. Quæ proinde opinio nobis eo magis arridet, quo exactius Vates Sacer hoc modo naturam sequitur, in cujus accuratissima imitatione præcipua est poëtarum Orientalium laus. Est etenim ad fidem maxime pronum, Mosén hac metaphora id egisse, ut non solum dictionis copiam adsequeretur, qua Dei justitiam celebraret, suamque, quæ pectore jam erumpebat, indignationem depingeret, verum etiam ut ad vim hujus carminis coelestem alluderet, quippe qua animos auditorum affici non tam optabat,

quam

quam potius sperabat, quæque vaticinium de futura
hujus populi conditione redoleret, coll. Jes. LV. 10. II.
Qua copiosam vero in dicendo ubertatem, dignæ sunt,
quæ huic comparentur Poëtarum Græcorum Latino-
rumque metaphoræ ab imbribus & torrentibus de-
sumtæ, ut illud Homeri Iliad. III. 222.

Ἐπεὶ κηφάδισσιν εὐκοῖα χερμερίων

Verba pluviis procellosis similia.

Et Horatii laudes Pindari celebrantis Carm. Lib.
IV. Od. 2.

Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem super notas aluere ripas,

Fervet, immensusque ruit profundo

Pindarus ore.

